

K ZAUJETÍ OPERAČNÍHO USKUPENÍ VOJSK PŘED ZAHÁJENÍM VÁLKY

Na zaujetí nejvýhodnějšího uskupení vojsk bezprostředně před zahájením války jsou různé názory, v podstatě však vyjadřují dvě rozdílná stanoviska.

První stanovisko vyjadřuje, že v období, kdy jsou už jednoznačně známy bezprostřední přípravy protivníka na rozpoutání války, vojska frontu kromě opatření spojených s překrytím státní hranice musí utajeně budovat i výchozí položení pro útok a v posledních 2—3 nocích před zahájením války toto zaujmout.

O jednoznačnosti bezprostředních příprav protivníka na rozpoutání války můžeme hovořit tehdy, jestliže uvedl vojska do plné bojové pohotovosti a zaujímá operační učenění (podle samotných norem NATO po vyhlášení signálu „ORANŽOVÝ“ je možné očekávat zahájení války do 36 hodin).

Přípravu a zaujetí výchozího položení pro útok můžeme zdůvodnit tím, že protivník může zasadit překvapivý úder a vtrhnout na naše území. Včasné zeničení vybudování výchozího položení pro útok a jeho zaujetí výrazně zvyšuje odolnost vojsk proti účinkům jaderných zbraní i moderních konvenčních zbraní a vytváří výhodné podmínky pro přechod do útoku.

Na směrech pravděpodobných úderů protivníka budujeme v rámci výchozího položení hluboko členěnou obranu. Přední okraj budujeme 20—40 km od státní hranice. Tato vzdálenost má vyloučit možnost nepřátelského dělostřelectva postřelovat hlavní síly divizí prvního sledu.

Plocha, kterou zaujímají divize prvního sledu ve výchozím položení pro útok by byla 20X30 km, tj. 600 km².

Druhé stanovisko vychází z priority utajení zámyslu budoucí bojové činnosti. Vyjadřuje obavu, že po zaujetí výchozího položení může se snadno podařit nepříteli zjistit náš směr hlavního úderu. Při zaujetí výchozího položení divizemi prvního sledu na prvním pásmu do zahájení války se zbavujeme možnosti jejich manévru a i manévru divizemi druhého sledu.

Podstata tohoto stanoviska je v tom, že před zahájením války zaujmou určená postavení jen jednotky krytu, zatímco hlavní síly armád prvního sledu po divizích budou ve vzdálených vyčkávacích prostorech (v prostorech soustředění), ze kterých se započatím války vyrazí přímo na státní hranici. Tyto vyčkávací prostory by se zaujímal na vzdálenost 50—70 km od státní hranice.

Zaujímaná plocha divize ve vyčkávacím prostoru by byla 20×60 km, tj. 1200 km². Ženíjná budování bude však úměrně nižší, než ve výchozím položení. Proto též odolnost proti účinkům jaderných zbraní bude nižší, než při zaujetí výchozího položení pro útok.

Jaké jsou kladné a záporné stránky těchto dvou koncepcí?

Při posuzování vycházím z toho, která koncepce vytváří vhodnější podmínky pro splnění úkolů operace frontu. Jak víme, front pro útočnou operaci dostává úkoly k odrazení agrese, pro první jaderný úder, bližší úkol a další úkol.

Operační učlenění musí odpovídat zámyslu operace a zabezpečit:

- rozhodující porážku uskupení protivníka na maximální hloubku;
- rychlé využití účinků palebných a především jaderných úderů;
- optimální využití terénu;
- rychlý manévr;
- přenášení úderu a jeho narůstání v průběhu operace;
- pevnost a aktivnost v obraně;
- výhodné podmínky pro velení vojskům a udržení nepřetržité součinnosti;
- nejmenší zranitelnost jadernými a konvenčními zbraněmi.

K první variantě

K silným stránkám patří především skutečnost, že v celé šířce útočného pásma frontu jsou divize prvního sledu připraveny jak k odrazení vpádu protivníka, tak k přechodu do útoku. Všechny zbraně jsou připraveny k palbě jako při obraně a tím se jejich efekt násobí.

Další silnou stránkou je rychlé překonání vzdálenosti z prvního pásma výchozího prostoru na státní hranici (prakticky k nasednutí na obrněné transportéry v rotných opěrných bodech je třeba do 10 minut, na seřazení do praporečnických proudů do 20 minut a na zbytek přesunu k státní hranici cca 1 hodinu, tj. celkem 1½ hodiny).

I jestli protivník zasadí jaderné údery na divize prvního sledu, můžeme předpokládat, že bojeschopné jednotky budou schopny ve vybudované obraně bez dalších rozkazů a manévrů bránit zaujaté postavení, zastavit a odrazit útok protivníka. Přitom protivník má menší ambice proniknout mezerami do hloubky našeho území.

K slabým stránkám můžeme počítat hlavně skutečností, že rozmístění jednotek ve výchozím položení pro útok je těžké utajit, že z uskupení vojsk ve výchozím položení může protivník snadno odhalit zámysl operace a že manévr prvními sledy je až do vyrazení k útoku zmrazený.

Při zvážení silných i slabých stránek můžeme učinit závěr, že daná varianta vytváří výhodné podmínky k zastavení pronikání protivníka již na prvním pásmu výchozího položení vojsk frontu. Celistvá obrana znemožňuje nepříteli proniknout hluboko do sestavy našich vojsk, vytváří vhodné podmínky pro zničení vklínivšího se nepřítele a v dalším k přechodu do rozhodné útočné činnosti.

Nepřítel při zahájení války se bude snažit velmi silným prvním operačním sledem s využitím účinků prvních hromadných jaderných úderů, anebo při zahájení války bez použití jaderných zbraní úderem letectva a dělostřelectva přenést bojovou činnost na naše území. Čelit těmto úderům jsou nejzpůsobilejší vojska rozvinutá ve vybudovaném výchozím položení pro útok, kde je dokonale sladěný systém paleb všech druhů zbraní a zátarasů.

Oprávněnost této varianty potvrzují zkušenosti z bitvy u Kurska.

K druhé variantě

K silným stránkám této varianty patří skutečnost, že vytváří výhodnější podmínky pro ukrytí vojsk a tím i pro utajení zámyslu příští operace. Jednotky ve vyčkávacích prostorech vzdálených 50–70 km od státní hranice jsou i mimo dosah moderních taktických raket typu „LANCE“. Vytvářejí možnost pružně reagovat na změny v zaujímání operačního učlenění protivníka a umožňuje rychle vytvářet úderné uskupení pro přechod do útoku. Po započetí agrese protivníka vytvářejí výhodné podmínky k vedení rozhodných příhraničních střetných sražení.

K slabým stránkám patří především skutečnost, že při způsobení vážnějších ztrát divizím ve vyčkávacích prostorech, budou tyto ve složité situaci zaujímat obranu proti pronikajícímu hlavnímu uskupení nepřítele, nebude čas na rozvinutí dělostřelectva k palbě ze zakrytých palebných postavení, k rozvinutí protitankových prostředků, systém paleb nebude důkladně sladěný se systémem zátarasů, což může umožnit nepříteli využívat mezery k hlubokému pronikání do sestavy našich vojsk.

V této variantě vycházíme z toho, že válka může začít po velmi krátkém období napětí. Počítáme s tím, že divize prvního sledu, které jsou dislokovány poblíž státní hranice, hned po poplachu zaujmou pásma příkrytí na státní hranici a pod jejich ochranou vyvedeme hlavní síly armád prvního sledu postupně do střetného sražení a ničením hlavních uskupení nepřítele budou přenášet bojovou činnost na jeho území.

Tato varianta má své plné uplatnění v podmínkách nečekaného překvapivého rozpoutání války nepřítelem.

Závěr

Na základě analýzy silných i slabých stránek obou variant zaujetí operačního učlenění vojsk frontu pro útok můžeme učinit tyto závěry:

- obě varianty jsou použitelné. Jejich použití je závislé na konkrétní situaci, která se bezprostředně před zahájením války vytvořila na jednotlivých operačních směrech válčiště;

- výběr způsobu zaujetí operačního učlenění vojsk frontu pro útok bude podřízen celkovému zámyslu vedení strategické operace na válčišti a úloze daného frontu v ní;

- na směru, kde je možné předvídat vytvoření velmi silného úderného uskupení nepřítele, bude výhodné volit variantu **první**, tj. zaujetí a vybudování výchozího položení vojsk pro útok;

- při neočekávaném překvapivém rozpoutání války nepřítelem je výhodnější volit variantu **druhou**.